

Sygn. akt I Ca 284/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Nowaczyński (spr.)

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska

SO Teresa Zawistowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2014 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa Z. C.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o podwyższenie renty

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie

z dnia 14 maja 2014 r. sygn. akt I C 222/14

oddala apelację.

Sygn. akt I Ca 284/14

UZASADNIENIE

Powódka Z. C. wystąpiła przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W. o podwyższenie renty wypadkowej z kwoty 2.000 zł miesięcznie do kwoty po 2.500 zł miesięcznie. Dowodziła, że ostatnia podwyżka miała miejsce w 2008r. i dotychczasowa kwota renty nie wystarcza jej na ponoszenie zwiększających się kosztów utrzymania.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa, zarzucając że żądanie powódki jest nieuprawnione, pozbawione podstawy faktycznej i prawnej.

Wyrokiem z dnia 14 maja 2014r. Sąd Rejonowy w Iławie podwyższył należną powódce rentę z kwoty 2.000 zł ustalonej ugodą zawartą w dniu 27 maja 2008r., w sprawie I C (...) do kwoty 2.300 zł miesięcznie poczynając od dnia 1 czerwca 2014r. z terminami płatności jak dotychczas i oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Nadto nie obciążył powódki kosztami procesu. Orzeczenie to było wynikiem następujących ustaleń i wpływających z nich wniosków:

Na podstawie ugody sądowej z dnia 27 maja 2008r. pozwany (...) Spółka Akcyjna w W. zobowiązał się podwyższyć rentę płaconą powódce Z. C. z tytułu zwiększonych potrzeb odniesionych w wypadku z dnia 6 grudnia 1990r. z kwoty 1.700 zł do kwoty 2.000 zł poczynając od dnia 1 maja 2008r. Sąd ustalił, że powódka jest osobą niepełnosprawną

– utrata wzroku, całkowicie niezdolną do pracy i wymagającą stałej opieki innej osoby. Jej ułomność prowadzi do niebezpiecznych sytuacji, np. od stycznia tego roku spaliła cztery czajniki. Obecnie opiekuje się nią wnuk A. D., który za sprawowanie opieki otrzymuje z MOPS kwotę 520 zł miesięcznie. Nie jest możliwe fizycznie aby sprawował on tą opiekę całodobowo, zaś koszt opieki zleconej wynosi 10 zł za godzinę. Dotychczas dotrzymany świadczenie nie wystarcza na pokrycie kosztów opieki, leczenia i wydatków na utrzymanie mieszkania – czynsz 120 zł miesięcznie oraz opłaty za gaz i prąd, odpowiednio 236 zł i 128 zł miesięcznie. Nadto powódka, z uwagi na problemy z płucami, dogrzewa się olejkami.

Sąd Rejonowy zważył, że powództwo zasługiwało na częściowe jego uwzględnienie, zgodnie z art. 907 § 2 k.c. Powódka zasadnie dowodziła, iż upływ czasu od ostatniego ustalenia wysokości renty uzasadniał wniosek o zmianę stosunków warunkujących podwyższenie świadczenia. Powódka kończy 70 lat i wkracza w okres, w którym każdy następny rok będzie trudniejszy do funkcjonowania. Potrzebuje ona opieki całodobowej, której nie może zapewnić jedna osoba. Ponosi też ona znaczne wydatki na leki, o czym świadczy przedłożona przez nią faktura VAT z 21 marca 2014r. na kwotę 235,99 zł, jako przykładowy jej rachunek. Znamienne były jej słowa, że życie jej zbrzydło. Wprawdzie otrzymywana przez nią emerytura pracownicza i renta dają dochód wyższy niż w przypadku innych osób, ale jej stan zdrowia, wiek i konieczność pomocy innej osoby wykluczają ją praktycznie z kręgu osób mogących w jakikolwiek sposób pozyskać niezbędne środki pieniężne.

W tym stanie orzeczono jak w wyroku, nie obciążając powódki kosztami procesu z uwagi na jej trudną sytuację osobistą i majątkową.

Apelację od powyższego wyroku, w części uwzględniającej powództwo, wniósł pozwany (...) Spółka Akcyjna w W., zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 907 § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy nie zostały spełnione ku temu przesłanki w postaci zmiany stosunków;
- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 907 § 2 k.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że powódka wykazała istotną bądź znaczącą zmianę stosunków uzasadniającą podwyższenie renty z tytułu zwiększonych potrzeb;
- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 207 § 6 k.p.c. przez przyjęcie w poczet materiału dowodowego dokumentów złożonych przez powódkę na rozprawie, a nadto pozwany nie miał możliwości zapoznania się z nimi i ustosunkowania się do ich treści, gdyż nie złożono ich w odpisie dla strony pozwanej;
- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 128 § 1 k.p.c. w zw. z art. 130 §§ 1 i 2 k.p.c. poprzez niezobowiązanie powódki do uzupełnienia braków formalnych wnioskowanych przez nią dowodów celem doręczenia ich stronie przeciwnej, a tym samym uniemożliwienie stronie wypowiedzenia się co do ich treści;
- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 232 k.p.c. przez przyjęcie, że powódka dowiodła okoliczność zmiany stosunków warunkującą podwyższenie renty o kwotę 300 zł;
- naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. przez wybiórczą ocenę dowodów, wyprowadzenie na podstawie zeznań powódki i przedstawionej faktury za leki wniosków nie wypływających z materiału dowodowego, a nadto sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego;
- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie, że usprawiedliwiał on podwyższenie świadczenia do kwoty 2.300 zł miesięcznie;
- naruszenie prawa procesowego w postaci art. 102 k.p.c. przez nie obciążenie powódki kosztami procesu bez szczegółowego uzasadnienia zastosowanie tego przepisu postępowania, jak również rażące naruszenie reguł w nim zawartych.

W uzasadnieniu wskazywano, że powódka w żaden sposób nie wykazała istotnej zmiany stosunków po 1 maja 2008r., co uzasadniałoby podwyższenie świadczenia rentowego. Wprawdzie przepis art. 907 § 2 k.c. nie stawia wymogu „istotności”, ale zmiana stosunków musi mieć charakter dostrzegalny, a nie jedynie symboliczny. Również Sąd takich ustaleń i wniosków na ich poparcie nie powołał, gdyż za takie nie można uznać jednostkowej faktury na zakup leków. Samo zaś twierdzenie o konieczności sprawowania stałej opieki i sprawowania jej przez inne osoby, poza wnukiem któremu MOPS wypłaca przecież świadczenie w kwocie 520 zł miesięcznie, nie zostało dowiedzione. Ponadto złożonych na rozprawie dowodów nie doręczono stronie pozwanej, co uniemożliwiało odniesienie się do nich i co skutkowało wniesieniem zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Od 2008r. wzrosło świadczenie emerytalne powódki, które rekompensowało minimalny wzrost cen i co należało uwzględnić przy orzekaniu. Nic też nie zmieniło się w zakresie stanu zdrowia powódki, czy konieczności sprawowania nad nią całodobowej opieki.

Powódka Z. C. domagała się oddalenia apelacji jako niezasadnej.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jako niezasadna podlegała oddaleniu.

Wprawdzie trafne były zarzuty dotyczące naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 207 § 6 k.p.c. i art. 128 § 1 k.p.c., poprzez niedoręczenie odpisów dowodów zgłoszonych przez powódkę na rozprawie w dniu 14 maja 2014r., co uniemożliwiło pozwanemu odniesienie się do nich, to jednak wyrok w zaskarżonej części odpowiada prawu. W szczególności nietrafny okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 907 § 2 k.c. i powiązane z nim zarzuty naruszenia prawa procesowego w postaci art. 232 k.p.c. i art. 233 k.p.c.

Trzeba wyjaśnić, że zgodnie z art. 907 § 2 k.c., jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany jej wysokości. Zmiana stosunków musi nastąpić po dacie ustalenia wysokości świadczenia, a więc w przedmiotowej sprawie po dniu 1 czerwca 2008r. Orzekając o zmianie sąd bierze pod uwagę wszelkie okoliczności dotyczące sytuacji osobistej i majątkowej stron oraz okoliczności obiektywne, w tym też spadek siły nabywczej pieniądza (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 1994r., III CZP 58/94, w którym to orzeczeniu mowa wprawdzie o „istotnym spadku siły nabywczej pieniądza”, ale było to oczywiste z uwagi na zachodzące wówczas procesy inflacyjne). Omawiany przepis mówi o „zmianie stosunków” i nie stawia wymogu „istotności”, choć można zgodzić się z pozwanym, że taka zmiana nie może mieć charakteru niewielkiego, symbolicznego. Wyjaśnienie rzeczywistej treści stosunków faktycznych wymaga w zasadzie ich porównania ze stanem faktycznym, który stanowił podstawę ustalenia poprzedniej wysokości świadczenia. Jednak jak trafnie wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 kwietnia 2014r. (IV CSK 444/13, LEX nr 1455237) okoliczności stanowiące podstawę stwierdzenia zmiany stosunków mogą dotyczyć zarówno sfery osobistej uprawnionego do renty, jak i zjawisk o charakterze obiektywnym, przy czym w każdym wypadku decydujące znaczenie mają ich gospodarcze następstwa.

Odnosząc przedstawione uwagi do stanu faktycznego sprawy należało zauważyć, że poprzednie świadczenie rentowe na kwotę 2.000 zł miesięcznie ustalono w zawartej przed sądem w dniu 27 maja 2008r. ugodzie sądowej. Wobec tego, poza ogólnymi stwierdzeniami dotyczącymi stanu zdrowia powódki i konieczności sprawowania nad nią stałej opieki nie poczyniono wówczas żadnych konkretnych ustaleń faktycznych dotyczących sytuacji osobistej, materialnej, czy ponoszonych przez powódkę wydatków. W takim razie odwołanie się w uzasadnieniu wyroku do ponoszonych przez powódkę wydatków na leki, czy związanych z kosztami utrzymania mieszkania (nie mówiąc o tym, że przedstawione rachunki za prąd, czy gaz dotyczą należności za okres 2 miesięcy, a nie 1 miesiąca) niczego nie wyjaśnia i nie mogło decydować o potrzebie zmiany wysokości renty. Trudno też podważyć słuszność zarzutów o niezmiennym stanie zdrowia powódki, czy konieczności sprawowania stałej opieki nad nią, czy też wreszcie otrzymywania przez nią świadczenia emerytalnego, którego wysokość mogła choćby w niewielkiej części rekompensować wydatki na koszty leczenia oraz koszty utrzymania mieszkania. Jedyna uchwytna okoliczność to ta, że obecnie to wnuk sprawuje tą opiekę, za co otrzymuje świadczenie z MOPS oraz sama powódka wypłaca mu z tego tytułu kwotę około 1.000 miesięcznie (argument przedstawiony na rozprawie apelacyjnej). Innymi słowy, zmiana stosunków w sferze osobistej uprawnionej była nieuchwytna – zabrakło materiału dla dokonywania takich porównań. Tak jak jednak wskazano

wyżej przesłanka „zmiany stosunków” spełniona jest również w razie zajścia zjawisk o charakterze obiektywnym, które niosą za sobą określone następstwa gospodarcze. Takim zjawiskiem są niewątpliwie zachodzące w gospodarce procesy inflacyjne, związane ze wzrostem przeciętnego poziomu cen, których skutkiem jest spadek siły nabywczej pieniądza. Takie procesy zachodziły w gospodarce polskiej na przestrzeni lat 2008 – 2013. Według GUS wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w poszczególnych badanych latach w odniesieniu do roku poprzedniego wynosił: 2009r. – 3,5%, 2010r. – 2,6%, 2011r. – 4,3%, 2012r. – 3,7%, 2013r. – 0,9%. Daje to wzrost cen w badanym przedziale o 15%. Gdy odniesiemy tę wartość do poprzedniej wysokości renty, tj. 2.000 zł uzyskujemy kwotę 300 zł, obrazującą spadek siły nabywczej świadczenia rentowego. Doszło więc do zmiany stosunków w rozumieniu art. 907 § 2 k.c., która uzasadniała podwyższenie renty do kwot po 2.300 zł miesięcznie.

Z przedstawionych względów apelacja pozwanego, co do zasady, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.